

TÜRKİYE'DE EĞİTİM GÖREN YABANCI ÖĞRENCİLERİN DİL İHTİYAÇLARININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ÜZERİNDEN BELİRLENMESİ: ANKARA ÖRNEĞİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Naci Güner KARABULUT

Türkçe Öğretmeni

nacigunerkarabulut@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8838-5440

Birsen AKIN KARABULUT

Türkçe Öğretmeni

bakarabulut@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-2404-0619

Gönderim Tarihi: 04.11.2021 Kabul Tarihi: 22.12.2021

Alıntı: KARABULUT, N. G. ve KARABULUT AKIN, B. "Türkiye'de Eğitim Gören Yabancı Öğrencilerin Dil İhtiyaçlarının Öğretmen Görüşleri Üzerinden Belirlenmesi: Ankara Örneği". *AHBVÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.2, (5), 45-62.

Öz: Küresel dünyada, iş, eğitim, tatil vb. diğer amaçlar ile doğduğu ve ana dilini öğrendiği ülkenin dışında yaşamak durumunda olan farklı ülke vatandaşları mevcuttur. Bu çalışmada, çeşitli nedenlerle Ankara'da yaşamak durumunda olan yabancı uyruklu öğrencilere eğitim veren Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde görevli öğretmenlere anket yapmak suretiyle; yabancı uyruklu öğrencilerin dil ihtiyaçları öğretmen görüşleriyle tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada 20 öğretmene sorular yöneltilmiştir. Soruların 7'si kişisel ölçekte, 20'si ise yabancı uyruklu çocuklara Türkçe öğretirken öğretmenlerin yaşadığı problemler ile ilgilidir. Araştırmanın alt problemlerinde ise; Türkiye'de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin, anlatma, anlama becerileri bağlamında, dinleme, okuma, konuşma ve yazmaya yönelik dil ihtiyaçları incelenmiştir. Araştırmada; Türkiye'de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde en kolay ve en zor geliştirdikleri dil becerileri incelenmiş, araştırma öğretmen görüşleri ile son bulmuştur. Çalışmayla, Türkiye'de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin anlama becerisi bağlamında temel dil ihtiyacının dinleme, anlatma becerisi bağlamında temel dil ihtiyacının ise konuşma olduğu, en kolay geliştirdikleri dil becerisinin dinleme, en zor geliştirdikleri dil becerisinin ise yazma olduğu ortaya konulmuştur

Anahtar Kelimeler: Dil, Ana Dil, İkinci Dil, Yabancı Dil, Yabancılara Türkçe Öğretimi.

Identification of the Language Needs of the International Students Studying in Turkey Through Teachers' Views: The Sample Of Ankara

Abstract: In a global world, there are citizens of different countries who, for such reasons or purposes as business, education, holiday, etc., are obliged to live abroad away from the country where they are born and whose mother tongue they learn. In this study, we aimed to determine the language needs of foreign students who live in Ankara for several reasons through interviews and surveys with the teachers working for the Ministry of National Education in Ankara and teaching these foreign students. The survey was conducted on 20 teachers. 7 of the questions sought to identify individual problems, and 20 of them were concerned with the problems faced by the teachers while teaching Turkish to international students. The sub-problems of the research were designed to identify the language needs of the international students living in Turkey for listening, reading, speaking and writing on the basis of comprehending and explaining. The study was designed to determine and examine the language skills acquired and developed by the international students living in Turkey in the easiest and most difficult ways in their process of learning Turkish, and it ended up with the views of the teachers. It was concluded in the study that the basic language need of the international students on the basis of comprehension was listening, while their basic language need on the basis of explaining was speaking, and the language skill developed by them in the easiest way was listening, while the one developed in the most difficult way was writing.

Keywords: Language, Mother Tongue, Second Language, Foreign Language, Teaching Turkish to Foreigners.

Giriş

Canlı bir varlık olan dilin bir coğrafyadan diğer bir coğrafyaya yayılmasının başlıca nedenleri, savaşlar, göçler, ticaret ve dinî ziyaretlerdir. Toplumsal olaylar, dilin yayılmasına, gelişmesine ya da ölmesine yol açabilir. Bu açıdan düşündüğümüzde dil erozyonu, yapay dil, internet dili gibi kavramların anlaşılmasının daha kolay olacağı düşünülmektedir.

Temelde ana dil; aile ve sosyal çevre içinde öğrenilen ve entelektüel birikim ile geliştirilebilen bir olgudur. İnsanı farklı dil öğrenme sürecine götüren şeyin merak olduğunu söylemek yerinde olur. İnsanoğlunun öğrenme merakı, farklı toplumların içerisinde var olma mücadelesiyle bir araya geldiğinde, ana dil haricinde diğer dillerin öğrenilme ihtiyacı hasıl olmuştur. Burada ana dil haricindeki yabancı dilleri düşünürken, ikinci dil kavramı üzerinde durmak gerekir. Farklı kültürler ile iç içe yaşayan, birçok etnik yapı üzerine kurulan toplumlarda ana dil ile ikinci dile sıkça rastlanmaktadır. Türkler için 1960'lı yıllarda 2-3 bin işçi ile başlayan Almanya'ya göç macerası, 60 yıl içerisinde Almanya'nın 2-3 milyonluk ikinci vatan olması sonucuna ulaşmıştır. Almanya'da 3'üncü nesil Türk evlatlarının ikinci dili Almanca olmuştur. Farklı olarak kendi ülkelerinde anadilleri haricinde ikinci dilleri olan toplumlar da mevcuttur. Bu durumun temel nedeni sömürgeciliktir. İkinci dilin çoğu zaman kültürel dayatma ile öğrenildiği düşünüldüğünde, yabancı dil kavramının bu durumdan farklı olduğu düşünülebilir. Yabancı dil öğrenme isteği genelde merak ve ihtiyaçtan olmuştur.

Türk Dilinin öğrenilmesi olgusunu yalnızca Türkiye'de yaşayan yabancılara Türkçe öğretilmesi olarak algılamamak gerekir. 2019 yılında Dışişleri Bakanlığının açıkladığı verilere göre; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı 5 milyon Türk ülkemiz dışında yaşamaktadır. (<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-47134873>, Erişim tarihi: 21 Aralık 2021) Necati Demir'in Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ten örnekleyerek, "dil geliştirilmesi için ülkenin tüm kurumlarının sorumluluğu bulunmaktadır (2020: 537)." şeklinde özetlediği durum, Celal Ülgen'in güncel değişiklikleri ile birlikte yayımladığı T.C. Anayasası Kitabının 62'nci maddesinde vücut bulmuştur. Ülgen, ülkemiz dışında yaşayan Türk ailelerinin ve bunların çocuklarının tüm eğitim ve sosyal ihtiyaçlarının güvence altına alınması için devletin lazım gelen tedbirleri almasının gerekliliği belirtilmektedir (2020: 86). Anayasamız ile koruma altına alınan yurt dışında yaşayan Türklerin sosyal ve kültürel ihtiyaçları, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin desteklediği resmî ve özel birçok kurumun yurt dışında yürüttüğü faaliyetler ile sürdürülmektedir. Bu kurumların başında; T.C. Turizm Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) gelmektedir. YTB'nin internet sitesinde, 2010 yılında kurulan kurumun ülke dışında yaşayan Türk vatandaşlarının ve kardeş toplulukların çalışmalarında yol gösterme, yapılan tüm faaliyetlerde koordinatör olma rolünü üstlendiğinden bahsedilmektedir (Erişim tarihi: 29 Ekim 2021).

Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihsel kaynakları ile ilgili araştırmalar yapan Kemal Zeki Zorbaz, Türkiye'de bulunan yabancılara Türkçe öğretiminin çok eski yıllara dayandığını, yabancılara Türkçe öğretiminin bilinen en eski kaynaklarından birinin Kaşgarlı Mahmud tarafından kaleme alınan Divan-ı Lügat-it Türk olduğundan bahsetmektedir (2013: 159). Arap milletlere Türk Dilini öğretmek amacıyla kaleme alınmış bu eserden yalnızca Türkçeyi değil, 11. yüzyılda yaşayan Türk insanının yaşayış tarzını, Türk yurdunun coğrafi özelliklerini, deyim ve atasözlerini, kısacası Türk kültürünün temel yapı taşlarını öğrenmekteyiz.

1994 yılında açılan Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER) ile Türkiye'de bulunan yabancı öğrencilere Türkçe eğitimi vermeye başlanmıştır. Bununla birlikte Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile koordinasyon içerisinde çalışan resmî ve özel kurumlar ile yabancılara Türkçe öğretimi konusunda sertifika programları ve yüksek lisans eğitimleri verilmektedir. Ayrıca bu eğitimler Türkiye Maarif Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsü marifetiyle de sürdürülmektedir.

Türkçe öğretimi için çaba sarf eden bu enstitüler; Avrupa Ortak Başvuru Metnine dayanarak hazırladıkları, Yabancılara Türkçe Öğretimi Programları ve ders kitapları ile “Türkçe anlama ve anlatma becerilerini kullanarak iletişim kuran, keşfederek ve yaparak-yaşayarak öğrenen, öğrenme sürecinde sorumluluk alan, iş birliği içinde çalışan, problem çözme becerilerini kullanan, sorgulayan, yorumlayan, evrensel ve kendi kültürüne özgü değerlere saygı duyan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (2019: 5-6).

Bu bilgiler ışığında, Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi faaliyetlerinin önümüzdeki yıllarda artarak devam edeceği öngörülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin de sınıflarında yabancı uyruklu öğrencilere Türkçeyi sevdirmeleri, Türkçe konuşmaya özendirmeleri, Türk Kültürünü benimsetmeleri bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Ankara’nın Türkiye Cumhuriyetinin başkenti olması, konsolosluk ve yabancı temsilciliklerin sayısının fazla olması gibi nedenlerle, Ankara’da yaşamak ve çalışmak durumunda olan yabancı uyruklu ailelerin çocuklarının bir bölümü de devlet okullarında eğitim görmektedir. Bu maksatla; devlet okullarında eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin dil ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm yollarına ulaşmak önem kazanmıştır.

Bu maksatla; Türkiye’de eğitim gören yabancı öğrencilerin dil ihtiyaçlarının öğretmen görüşleri üzerinden belirlenmesi konusu, Ankara örneği, üzerinden değerlendirilmiştir.

Çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır;

Türkiye’de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin; anlama becerileri bağlamında, dinleme ve okumaya yönelik dil ihtiyaçları nelerdir?

Türkiye’de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin; anlatma becerileri bağlamında, konuşma ve yazmaya yönelik dil ihtiyaçları nelerdir?

Türkiye’de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin; Türkçe öğrenme süreçlerinde en kolay geliştirdikleri dil becerileri nelerdir?

Sınırlılıklar

Bu çalışmada; anket veri toplama aracının kullanılmış olması, bahse konu çalışmanın sınırlılığıdır. Yapmış olduğumuz araştırmada anket sonuçları araştırmanın temel veri bankası olarak kullanılacaktır. Çalışma alanı, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) personeli olan Ankara İli, Etimesgut İlçesinde görev yapan 20 öğretmen ile sınırlıdır.

Kavramsal Çerçeve

Dil Kavramı ve Dil Öğretimi

İnsanların birbirleri ile anlaşma aracı olarak ortaya çıkan dil, birlikte yaşama, sosyalleşme, hayatı idame gibi kavramların insanoğlunun hayatına girmesiyle başlamış, yerleşik yaşam, sanatsal estetik, dini ayin, teknoloji, bilim, ekonomi, kültür, uluslararası ilişkiler ile gelişim sürecinde hızla yol almıştır. Şükrü Ünalın, iletişim kuracak kişilerin aktarmak istedikleri bilgileri belirli bir düzende kodlayarak birbirlerine iletmekte kullandıkları şifrelerin dil olduğundan bahisle, bu şifrelerle, anlatılmak istenenin tam olarak anlaşılabilmesi için bireyin toplumun bir parçası olmasının gerekliliği yönünde görüş belirtmektedir (2014: 5-34). Dil, çeşitli düşünceleri, inançları, tutumları, duyguları ve değer yargılarını anlatmada ve öğretmede; görüp algılanan, yaşanan olaylarla ilgili kültür birikimlerini nesilden nesile aktarmada, soru sormada, istekte bulunmada, emir vermede vb. kullanılan önemli ve vazgeçilmez bir iletişim aracıdır. Sağlıklı bir iletişim ancak dil ile kurulabilir.

Şerif Oruç, ana dil kavramının artık Avrupa Birliği ülkelerinde “birinci dil” ve “ikinci dil” olarak ayrılmakta olduğundan bahsetmektedir (2016: 1-2). Türkiye ve Türk Cumhuriyetleriyle birlikte 300 milyondan fazla Türk nüfusun oluşturduğu Türk dünyası, geniş topraklara, kadim

bir kültüre ve potansiyeli yüksek bir ekonomik birikime haizdir. Ayrıca Türk vatandaşlarının birtakım nedenlerle farklı bölgelere göç etmesi neticesinde, Türk dili dünya üzerinde en uzak noktalara kadar yayılmıştır.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinde yer alan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre Türkiye’de yerleşik olarak yaşayan yabancı sayısı 1 milyon 500 bin kişi civarındadır. Bunların yaklaşık 700 bini Suriyeli, 100 bini Afgan ve Iraklı, 20 bini Afrikalıdır. (<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>, Erişim tarihi: 30 Ekim 2021) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü’nün, T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdari Genel Müdürlüğü ile koordineli bir şekilde yaptığı, “Türkiye’de Yasal Olarak İkamet Eden Yabancıların Profili ve Yaşam Koşulları” adlı çalışmada elde edilen veriler Türkiye’de ikamet eden yabancı uyruklu bireylere yeteri kadar Türkçe Öğretimi verilmediğini göstermektedir. (<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/23373>, Erişim tarihi: 30 Ekim 2021) Araştırma; 770 yabancı uyruklu bireyin %10’unun, Türkiye’ye gelmeden önce yurtdışında Türkçe kursuna gittiği, %27’sinin ise Türkiye’ye geldikten sonra Türkçe Kursuna gittiğini istatistiksel veri olarak ortaya koymaktadır. Araştırmaya konu olan yabancı uyrukluların;

142’sinin 1 yıldan az,

239’unun 1-2 yıl,

159’unun 3-4 yıl,

140’ının 5-9 yıl,

80’inin 10 yıl üzeri,

sürede Türkiye’de ikamet ettikleri belirtilmiştir. Araştırmada ayrıca, Türkiye’de yaşayan yabancı uyrukluların, konuşma ve dinleme seviyelerinin yazma ve okuma seviyelerine oranla daha iyi olduğu gözler önüne serilmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, Millî Eğitim Bakanlığı ile birlikte Türkiye dışında eğitim kurumu açma yetkisine sahip tek kurum olan Türkiye Maarif Vakfı, üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren dil uygulama ve araştırma merkezleri Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde rol alan kurumların başında gelmektedir. Bunun yanında üniversitelerin yüksek lisans programlarıyla öğretici yetiştirme faaliyetleri, özel sertifika programlarıyla destekleme ve yetiştirme kursları verilmektedir. (<https://www.turkiyemaarif.org/page/524-Turkiye-Maarif-Vakfi-12>, Erişim tarihi: 29 Ekim 2021),

Yabancı Dil Öğretiminde Anlama ve Anlatma Becerisi

Yabancılarla Türkçe öğretimi konusunda “anlama” ve “anlatma” becerileri ön plana çıkmaktadır. Anlama becerisi bağlamında okuma ve dinleme davranışı, anlatma becerisi bağlamında ise konuşma ve yazma davranışının kazandırılması Türkçe dil eğitiminin temelini teşkil eder.

Atilla İlhan “Zincirleme Rubailer 5”te anlamanın önemini “bilmek önemli değil, asıl iş anlamada” şeklinde özetlemiştir (2019: 8). Anlama kavramı, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde anlamak işi, anlamaklık, kavrama, derk, fehim, intikal, tefekkür, vukuf şeklinde birçoğu Türkçe olmayan sözcüklerle açıklansa da en basit tabirle, anlatılanı anlamlandırmak olarak tanımlanabilir (<https://sozluk.gov.tr/>, Erişim tarihi: 01 Kasım 2021). Herhangi bir yabancı dili belli bir seviyede öğrenen kişiye, öğrendiği dil hakkında bir soru sorduğunuzda “Söylenileni anlayabiliyorum” şeklinde yanıt alabilirsiniz. Bu durum dili öğrenmede dinleme becerisinin ilk öğrenilen olgu olduğu iddiasını güçlendirmektedir. Dinleme faaliyetinin artmasıyla, okuma becerisi de

belli oranda artış göstermektedir. Anlatma becerisinin, anlamının gerçekleşmesi ile edinilebilecek bir davranış olması kaçınılmazdır. Duyduğunu anlamlandırabilen, dinlediğini, okuduğunu sesleri kullanarak aktarabilme, harfleri kullanarak yazabilme yetisini sağlayabilen kişi yabancı dili ikinci dil hâline getirebilir. Dil becerisinin öğretilmesinde; fiziki koşulların sağlanması, elde bulunan materyaller, eğiticinin yabancılara Türkçe Öğretimi konusunda aldığı eğitim, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının yeterince karşılanıp karşılanmaması durumları, verilecek eğitimi eğitici yönünden olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Ankara ili, Etimesgut ilçesinde yaşayan ve devlet okulunda öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili anket soruları hazırlanmış, Şehit Erdem Ertan Ortaokulu Müdürü ve rehberlik uzmanının ankete ilişkin görüşleri alınmıştır. Veriler, nitel veri toplama tekniğinden faydalanılarak toplanmıştır. Çalışmada kullanılan anket formunun birinci bölümünde; anket formunu dolduracak olan öğretmenlere anketin yapılaş amacının yazıldığı ve ankette sorulan soru sayılarının belirtildiği bir açıklama yer almıştır. İkinci bölümde, öğretmenlerin kişisel bilgileri (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, yabancı dil seviyesi) sorulmuştur. Üçüncü bölümde ise, öğretmenlerin okullarında bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin anlama (okuma-dinleme), anlatma (konuşma-yazma) düzeyleri, öğrenme durumları, ankete eklemek istedikleri bir durum varsa yazmaları istenmiştir.

Araştırmada anket formu aracılığıyla elde edilen veriler, Türkiye’de bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin “anlama” ve “anlatma” becerilerini kullanma düzeyleri bağlamında, Türkçeye ve Türkiye’ye uyum süreçlerinin değerlendirilmesi amaçlanarak analiz edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada Türkiye’de eğitim gören yabancı öğrencilerin dil ihtiyaçlarının öğretmen görüşleri üzerinden değerlendirilmesine yönelik 20 öğretmene uygulanan anket aracılığıyla elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Anket çalışmasının ilk bölümünde anketin ne amaçla yapıldığı, kaç bölümden ve kaç sorudan oluştuğuna ilişkin açıklamalar yapılmış, ikinci bölümünde 20 katılımcının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, branşı, yabancı dil bilgisi, mesleki tecrübesine yönelik bilgiler ele alınmıştır.

Tablo-1: Katılımcıların Demografik Özellikleri.

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	17	85
Erkek	3	15
Toplam	20	100

Yaş	Frekans (f)	Yüzde (%)
20-30	0	0
30-40	17	85
40-50	3	15
Toplam	20	100

Eğitim Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)
Lisans	17	85
Yüksek Lisans	3	15
Doktora	0	0
Toplam	20	100

Mesleki Tecrübe	Frekans (f)	Yüzde (%)
1-10 Yıl	6	30
10-20 Yıl	14	70
20-30 Yıl	0	0
Toplam	20	100

Yabancı Dil Biliyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	16	80
Hayır	4	20
Toplam	20	100

Yabancı Dil Seviyesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Düşük	3	18,75
Orta	9	56,25
İleri	4	25
Toplam	16	100

Hangi Okulda Görev Yapıyorsunuz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ankara Şehit Erdem Ertan Ortaokulu	11	55
Akşemsettin Ortaokulu	2	10
Şair Zihni Ortaokulu	2	10
Şehit İlker Aydın Ortaokulu	1	5
Cenk Yakın Ortaokulu	1	5
Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip	1	5
Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulu		
Gündüz Alp İlkokulu	1	5
Gaziosmanpaşa Ortaokulu	1	5
Toplam	20	100

Branşınız	Frekans (f)	Yüzde (%)
Türkçe Öğretmeni	8	40
İngilizce Öğretmeni	5	25
Sınıf Öğretmeni	3	15
Teknoloji Tasarım Öğretmeni	2	10
Fen Bilimleri Öğretmeni	1	5
Bilişim Teknolojileri Öğretmeni	1	5
Toplam	20	100

Tablo-1'de yer alan ankete katılanların demografik özellikleri incelendiğinde; araştırmaya katılanların %85'i kadın (f=17), %15'i erkek (f=3), %85'inin (f=17) 30-40 yaş aralığında, %15'inin (f=3) 40-50 yaş aralığında, %85'inin (f=17) lisans, %15'inin (f=3) yüksek lisans mezunu, %30'unun (f=6) 1-10 yıllık, %70'inin (f=14) 10-20 yıllık mesleki tecrübeye sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların %80'inin (f=16) yabancı dil bildiğini, %20'sinin (f=4) yabancı dil bilmediğini, yabancı dil bilenlerin, %18,75'inin (f=3) düşük seviyede, %56,25'inin (f=9) orta seviyede, %25'inin (f=4) ise ileri seviyede yabancı dil bilgisine sahip olduğu belirlenmiştir.

Eğitimcilerin tamamına yakınının kadın ve 30-40 yaş aralığında ve lisans mezunlarından oluştuğu ve en az 10 yıllık mesleki tecrübeye sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca ankete katılan eğitimcilerin belirli düzeyde yabancı dil bilgisinin bulunduğu da belirlenmiştir.

Katılımcılara görev yaptıkları okul bilgisi sorulduğunda; %55'inin (f=11) Ankara Şehit Ertan Ortaokulu'nda, %10'unun (f=2) Akşemsettin Ortaokulu'nda, %10'unun (f=2) Şair Zihni Ortaokulu'nda, %5'inin (f=1) Şehit İlker Aydın Ortaokulu'nda, %5'inin (f=1) Cenk Yakın Ortaokulu'nda, %5'inin (f=1) Ümitköy Kız Anadolu İmam Hatip Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulu'nda, %5'inin (f=1) Gündüz Alp İlkokulu'nda ve %5'inin de (f=1) Gaziosmanpaşa Ortaokulu'nda görev yaptığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının Ankara'da ikamet ettiği, 11'inin Şehit Ertan Ortaokulunda görev yaptığı belirlenmiştir.

Ankete katılanların; %40'ı (f=8) Türkçe öğretmeni, %25'i (f=5) İngilizce öğretmeni, %15'i (f=3) Sınıf öğretmeni, %10'u (f=2) Teknoloji Tasarım öğretmeni, %5'i (f=1) Bilişim Teknolojileri öğretmeni, %5'i de (f=1) Fen Bilimleri öğretmenidir.

Eğitimcilerin 13'ünün Türkçe ve İngilizce öğretmenlerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Yine ankette görüş beyan eden sınıf öğretmenlerinin de ilk okuma çağındaki yabancı öğrencilerle daha sık bir araya gelmesi, çalışmada elde ettiğimiz verilerin çeşitliliği açısından önem arz etmektedir. Anket çalışmasında, Teknoloji Tasarım, Bilişim ve Fen Bilimleri öğretmenlerinin de görüşleri alınmıştır.

Öğretmenlerin okullarında ve yaşadıkları çevrede yabancı uyruklu öğrenciler bulunup, bulunmadığı, yabancı öğrencilerin hangi uyruğa mensup olduğu, yabancılara Türkçe öğretilmesine ilişkin bir seminer ya da eğitim alıp almadıklarına ilişkin yöneltilen sorulara ilişkin elde edilen bulgular Tablo-2'dedir.

Tablo-2: Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Anket Soruları.

Okulunuzda yabancı uyruklu öğrenci bulunuyor mu?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	20	100
Hayır	0	0
Toplam	20	100
Yaşadığınız yerde yabancı uyruklu kişiler yaşıyor mu?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	15	75
Hayır	5	25
Toplam	20	100

Okulunuzdaki yabancı uyruklu öğrenciler genellikle hangi uyruğa mensuptur?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Türk Cumhuriyetleri	11	35,4
Arap	8	25,8
Rus	7	22,5
Ukrayna	1	3,2
Diğer	4	12,9
Toplam	31	100

Yabancılar Türkçe Öğretimi ile ilgili bir eğitim ya da seminer aldınız mı?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	8	40
Hayır	12	60
Toplam	20	100

Ankete katılanlara “Okulunuzda yabancı öğrenci bulunuyor mu?” sorusuna tüm öğretmenler (f=20) evet cevabını vermişlerdir. “Yaşadığınız yerde yabancı uyruklu kişiler yaşıyor mu?” sorusuna, öğretmenlerin %75’i (f=15) evet, %25’i (f=5) hayır yanıtını vermişlerdir. “Okulunuzdaki yabancı öğrenciler genellikle hangi uyruğa mensuptur?” sorusuna öğretmenlerin %35,4’ü (f=11) Türk Cumhuriyetleri, %25,8’i (f=8) Arap, %22,5’i (f=7) Rus, %4’ü (f=4) diğer, %3,2’si (f=1) Ukrayna yanıtını vermiştir. İlgili soruda katılımcılar tarafından birden çok seçenek işaretlenebildiği için 31 tercih yapılmıştır.

Ankete katılan tüm eğitimcilerin okullarında yabancı öğrencilerin bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eğitimcilerin tamamına yakınının yaşadıkları çevrede de yabancı uyruklu kişilerin yaşadığı da belirlenmiştir. Eğitimcilerin okullarındaki yabancı öğrencilerin uyruklarının çoğunlukla Türk Cumhuriyetleri, Rus ve Arap vatandaşlar olduğu belirlenmiş, az da olsa Ukrayna vatandaşı ve diğer uyruklara mensup vatandaşların da bulunduğu belirtilmiştir.

Birinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular

Bu bölümde; “Türkiye’de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin anlama becerileri bağlamında, dinleme ve okumaya yönelik dil ihtiyaçları nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Eğitimcilere, dinleme ve okumaya yönelik yöneltilen “Sınıfımda bulunan yabancı öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu anlama becerisi dinlemedir/okumadır” ifadesine ait bulgular Tablo-3’tedir.

Tablo-3: Dinleme ve Okumaya Yönelik Katılımcı Görüşleri

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu anlama becerisi dinlemedir/okumadır.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Dinleme	8	40
Okuma	12	60
Toplam	20	100

Ankete katılanlardan %60’ı (f=12), okuma becerisinin öğrencinin en çok ihtiyaç duyduğu beceri olduğunu, %40’ı ise (f=8) dinleme becerisinin öğrencinin en çok ihtiyaç duyduğu beceri olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin değerlendirmeleri incelendiğinde, öğrencilerin okuma becerilerinin en çok ihtiyaç duydukları anlama becerisi olduğu kanaatine varılabilir. Ancak dinleme becerisinin de en çok ihtiyaç duyulan beceri olduğundan bahseden eğitimci sayısı da azımsanmayacak derecededir (f=8). Bu kapsamda; dinleme ve okuma becerisi ihtiyaçlarının birlikte karşılanması, öğrencilere dinleme metinleri verilirken, okuma alıştırmaları da yaptırılması davranışın pekiştirilmesini sağlayabilir.

Eğitimcilere, yabancı uyruklu öğrencilerin anlama becerisi bağlamında dinleme becerisini kolay öğrenip öğrenmediklerine yönelik sorulan soruya ait elde edilen bulgular Tablo-4’tedir.

Tablo-4: Dinleme Dil Becerisine Yönelik Sorular

Sınıfta bulunan yabancı uyruklu öğrenciler anlama becerisi bağlamında dinleme dil becerisini kolay öğrenir.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılıyorum	5	25
Kısmen katılıyorum	10	50
Katılmıyorum	5	25
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Toplam	20	100

Ankete katılanların %50'si (f=10) kısmen katılıyorum, %25'i (f=5) kesinlikle katılıyorum, %25'i (f=5) katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum seçeneğini tercih eden katılımcı olmamıştır.

Öğrencilerin kısmen katılıyorum şeklinde görüş beyan etmeleri, dinleme becerisinin kolay öğrenilebilen ancak alıştırmalar ile bir birikim elde edildikten sonra geliştirilebilen bir davranış olduğu düşüncesini ortaya koymaktadır.

Eğitimcilere, "Sınıfta bulunan yabancı öğrencilerin anlama becerisi bağlamında dil ihtiyaçlarının önem sırası nasıldır?" sorusu yöneltilmiş, elde edilen bulgular Tablo-5'te sunulmuştur.

Tablo-5: Anlama Becerisi Bağlamında Dil İhtiyaçlarının Önem Sırası

Sınıfta bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin anlama dil ihtiyaçlarının önem sırası nasıldır?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Dinleme-1	9	45
Okuma-2	11	55
Okuma-1	11	55
Dinleme-2	9	45
Toplam	20	100

Ankete katılanların %45'i (f=9) anlama becerisi bağlamında dinleme becerisinin 1'inci, okuma becerisinin 2'nci önem derecesine haiz olduğunu, %55'i ise (f=11) anlama becerisi bağlamında okuma becerisinin 1'inci, dinleme becerisinin ise 2'nci sırada önem derecesi olduğu yönünde fikir beyan etmiştir.

Okuma dil becerisi ihtiyacının dinleme dil becerisi ihtiyacına göre daha önemli olduğu değerlendirilebilir. Ancak, okuma ve dinleme dil ihtiyaçlarının neredeyse aynı önem derecesine haiz olduğu da çalışmada görülmektedir.

Eğitimcilere, "Sınıfta bulunan yabancı öğrenciler anlama becerisi bağlamında okuma dil becerisini kolay öğrenir" ifadesi yöneltilmiş, elde edilen bulgular Tablo-6'da sunulmuştur.

Tablo-6 Okuma Dil Becerisini Öğrenme Seviyesi

Sınıfta bulunan yabancı uyruklu öğrenciler anlama becerisi bağlamında okuma dil becerisini kolay öğrenir.	Frekans (f)	Yüzde (%)
--	--------------------	------------------

Kesinlikle katılıyorum	2	10
Kısmen katılıyorum	10	50
Katılmıyorum	7	35
Kesinlikle katılmıyorum	1	5
Toplam	20	100

Ankete katılanların %50'si (f=10) kısmen katılıyorum, %35'i (f=7) katılmıyorum, %10'u (f=2) kesinlikle katılıyorum, %5'i ise (f=1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Ankete katılan eğitimcilerin yarısının okuma dil becerisinin kolay öğrenildiği düşüncesine kısmen katıldığı görülmektedir. Ancak bu görüşe katılmayanların, hatta kesinlikle katılmayanların da oranı bir araya geldiğinde azımsanmayacak kadar çoktur. Dolayısıyla okuma becerisi bağlamında eğitimcilerin kararsız olduğu düşünülebilir.

Eğitimcilere, "Sınıfımda bulunan yabancı öğrenciler anlama becerisi bağlamında dinleme dil becerisini zor öğrenir" ifadesi yöneltmiş, elde edilen bulgular Tablo-7'de sunulmuştur.

Tablo-7: Dinleme Dil Becerisini Öğrenme Seviyesi

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu öğrenciler anlama becerisi bağlamında dinleme dil becerisini zor öğrenir.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılıyorum	2	10
Kısmen katılıyorum	10	50
Katılmıyorum	7	35
Kesinlikle katılmıyorum	1	5
Toplam	20	100

Ankete katılanların %50'si (f=10) kısmen katılıyorum, %35'i (f=7) katılmıyorum, %10'u (f=2) kesinlikle katılıyorum, %5'i ise (f=1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Ankete katılan eğitimcilerin yarısının dinleme dil becerisinin kolay öğrenildiği düşüncesine kısmen katıldığı görülmektedir. Ancak bu görüşe katılmayanların, hatta kesinlikle katılmayanların da oranı bir araya geldiğinde azımsanmayacak kadar çoktur. Dolayısıyla dinleme becerisi bağlamında da okuma becerisinde olduğu gibi eğitimcilerin kararsız olduğu düşünülebilir.

Eğitimcilere, "Sınıfımda bulunan yabancı öğrenciler anlama becerisi bağlamında okuma dil becerisini zor öğrenir" ifadesi yöneltmiş, elde edilen bulgular Tablo-8'de sunulmuştur.

Tablo-8: Okuma Dil Becerisinin Zorluk Seviyesi

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu öğrenciler anlama becerisi bağlamında okuma dil becerisini zor öğrenir.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılıyorum	5	25
Kısmen katılıyorum	11	55
Katılmıyorum	3	15
Kesinlikle katılmıyorum	1	5
Toplam	20	100

Ankete katılanların %55'i (f=11) kısmen katılıyorum, %25'i (f=5) kesinlikle katılıyorum, %15'i (f=3) katılmıyorum, %5'i ise (f=1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, eğitimcilerin okuma dil becerisinin zor öğrenildiğine dair genel görüş belirttiği görülmektedir. Okuma dil becerisinin zor öğrenilmediğine kanaat getiren öğretmenlerin de belirli oranda görüşü olması, öğrenci merkezli bir öğrenim düzeyi olduğu takdirde bu davranışın daha kolay öğrenileceği kanaatine ulaşmamızı sağlamaktadır.

İkinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular

Bu bölümde; "Türkiye'de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin, anlatma becerileri bağlamında, konuşma ve yazmaya yönelik dil ihtiyaçları nelerdir?" sorusuna yanıt aranmıştır.

Eğitimcilere, konuşma ve yazma yönelik yöneltilen "Sınıfımda bulunan yabancı öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu anlatma becerisi konuşmadır/yazmadır" ifadesine ait bulgular Tablo-9'dadır.

Tablo-9: Konuşma ve Yazmaya Yönelik Sorulara Verilen Yanıtlar

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu anlatma becerisi konuşmadır/yazmadır.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Konuşma	18	90
Yazma	2	10
Toplam	20	100

Ankete katılanlardan %90'ı (f=18) konuşma becerisinin öğrencinin en çok ihtiyaç duyduğu beceri olduğunu, %10'u (f=2) yazma becerisinin öğrencinin en çok ihtiyaç duyduğu beceri olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin konuşma becerilerinin en çok ihtiyaç duydukları anlatma becerisi olduğu kanaatine varılmıştır. Eğitimcilerin tamamına yakınının konuşma becerisinin yazma becerisine oranla çok daha önemli olduğunu değerlendirmesinin nedeni, konuşma becerisinin aynı zamanda bireyin toplumda yer edinmesine ve sosyal uyum problemlerinin aşılmasına kolaylık sağlayacağı düşüncesidir.

Eğitimcilere, yabancı uyruklu öğrencilerin anlatma becerisi bağlamında konuşma becerisini kolay öğrenip öğrenmediklerine yönelik sorulan soruya ait elde edilen bulgular Tablo-10'dadır.

Tablo-10: Konuşma Dil Becerisine Yönelik Sorular

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu öğrenciler anlatma becerisi bağlamında konuşma dil becerisini kolay öğrenir.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılıyorum	5	25
Kısmen katılıyorum	13	65
Katılmıyorum	2	10
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Toplam	20	100

Ankete katılanların %65'i (f=13) kısmen katılıyorum, %25'i (f=5) kesinlikle katılıyorum, %10'u (f=2) katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum seçeneğini tercih eden kimse olmamıştır.

Öğrencilerin konuşma becerisini daha kolay geliştirdikleri düşünülebilir. Çünkü bu görüşe kısmen ve kesinlikle katılan eğitimciler, ankete katılan eğitimcilerin tamamına yakındır. Buna göre; konuşma becerisinin sosyal yaşamda en çok ihtiyaç duyulan beceri olmasından daha çabuk öğrenildiği düşünülebilir.

Eğitimcilere, “Sınıfımda bulunan yabancı öğrencilerin anlatma becerisi bağlamında dil ihtiyaçlarının önem sırası nasıldır?” sorusu yöneltilmiş, elde edilen bulgular Tablo-11’de belirtilmiştir.

Tablo-11: Anlatma Becerisi Bağlamında Dil İhtiyaçlarının Önem Sırası

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin anlatma becerisi bağlamında dil ihtiyaçlarının önem sırası nasıldır?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Konuşma-1	18	90
Yazma-2	2	10
Yazma-1	2	10
Konuşma-2	18	90
Toplam	20	100

Ankete katılanların %90’ı (f=18) anlatma becerisi bağlamında konuşma becerisinin 1’inci, yazma becerisinin 2’nci önem derecesini haiz olduğunu, %10’u ise (f=2) anlatma becerisi bağlamında yazma becerisinin 1’inci, konuşma becerisinin ise 2’nci sırada olduğunu belirtmiştir.

Eğitimcilerin tamamına yakını konuşma dil becerisi ihtiyacının yazma dil becerisi ihtiyacına göre daha önemli olduğunu belirtmiştir. Özellikle dilde belirli seviyede sosyal ortamın inşası için konuşma dil becerisi ihtiyacının bir an önce karşılanmasının gerekli olduğu kaçınılmazdır.

Eğitimcilere, “Sınıfımda bulunan yabancı öğrenciler anlatma becerisi bağlamında yazma dil becerisini kolay öğrenir” ifadesi yöneltilmiş, elde edilen bulgular Tablo-12’de belirtilmiştir.

Tablo-12: Yazma Dil Becerisini Öğrenme Seviyesi

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu öğrenciler anlatma becerisi bağlamında yazma dil becerisini kolay öğrenir.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılıyorum	1	5
Kısmen katılıyorum	11	55
Katılmıyorum	8	40
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Toplam	20	100

Ankete katılanların %55’i (f=11) kısmen katılıyorum, %40’ı (f=8) katılmıyorum, %5’i (f=1) kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretlemiş, kesinlikle katılmıyorum seçeneğini tercih eden katılımcı olmamıştır.

Ankete katılan eğitimcilerin büyük bir bölümünün yazma dil becerisinin kolay öğrenildiği düşüncesine kısmen katıldığı görülmektedir. Ancak bu görüşe katılmayanların oranının dikkate değer olduğu aşikârdır (f=8).

Eğitimcilere, “Sınıfta bulunan yabancı öğrenciler anlatma becerisi bağlamında konuşma dil becerisini zor öğrenir” ifadesi yöneltilmiş, elde edilen bulgular Tablo-13’te belirtilmiştir.

Tablo-13 Konuşma Dil Becerisini Öğrenme Seviyesi

Sınıfta bulunan yabancı uyruklu öğrenciler anlatma becerisi bağlamında konuşma dil becerisini zor öğrenir.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılıyorum	2	10
Kısmen katılıyorum	13	65
Katılmıyorum	5	25
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Toplam	20	100

Ankete katılanların %65’i (f=13) kısmen katılıyorum, %25’i (f=5) katılmıyorum, %10’u (f=2) kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum seçeneğini tercih eden kimse olmamıştır.

Ankete katılan eğitimciler konuşma becerisinin zor öğrenildiği düşüncesine kısmen de olsa katılmaktadır. Ancak ankette bu görüşe katılmayan eğitimciler de bulunmaktadır. Konuşma becerisinin zor öğrenilmesi durumunun bireyin yaşadığı çevre, okulda aldığı eğitim ya da eğitimin kalitesi ile doğru orantılı olduğu düşünülebilir.

Eğitimcilere, “Sınıfta bulunan yabancı öğrenciler anlatma becerisi bağlamında yazma dil becerisini zor öğrenir” ifadesi yöneltilmiş, elde edilen bulgular Tablo-14’te sunulmuştur.

Tablo-14: Yazma Dil Becerisini Öğrenme Seviyesi

Sınıfta bulunan yabancı uyruklu öğrenciler anlatma becerisi bağlamında yazma dil becerisini zor öğrenir.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılıyorum	8	40
Kısmen katılıyorum	10	50
Katılmıyorum	2	10
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Toplam	20	100

Ankete katılanların %50’si (f=10) kısmen katılıyorum, %40’ı (f=8) kesinlikle katılıyorum, %10’u (f=2) katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum seçeneğini tercih eden kimse olmamıştır.

Ankete katılan eğitimciler yazma becerisinin zor öğrenildiği düşüncesine neredeyse tamamen katılmaktadır. Yazma becerisinin zor öğrenilmesi durumu, bireyin anadilindeki alfabe-nin farklı olmasına, yazı yazma becerisinin kişiden kişiye değişmesine ya da okulda alınan eğitimin kalitesine göre farklılık göstermektedir.

Üçüncü araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular

Bu bölümde; Türkiye’de yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin, Türkçe öğrenme süreçlerinde en kolay geliştirdikleri dil becerileri nelerdir? Sorusuna yanıt aranmıştır.

Eğitimcilere, “Sınıfımda bulunan yabancı öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu dil becerisini kolay öğrenilenden zor öğrenilene doğru sıralayınız.” ifadesi yöneltilmiş, elde edilen bulgular Tablo-15,16,17 ve 18’de belirtilmiştir.

Tablo-15: En Çok İhtiyaç Duyulan Dil Becerisi (Konuşma becerisine yönelik)

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu Öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu dil becerisini kolay öğrenilenden zor öğrenilene doğru sıralayınız.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Konuşma-1	5	25
Konuşma-2	9	45
Konuşma-3	3	15
Konuşma-4	3	15
Toplam	20	100

Tablo-16: En Çok İhtiyaç Duyulan Dil Becerisi (Yazma becerisine yönelik)

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu Öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu dil becerisini kolay öğrenilenden zor öğrenilene doğru sıralayınız.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yazma-1	3	15
Yazma-2	3	15
Yazma-3	7	35
Yazma-4	7	35
Toplam	20	100

Tablo-17: En Çok İhtiyaç Duyulan Dil Becerisi (Okuma becerisine yönelik)

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu Öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu dil becerisini kolay öğrenilenden zor öğrenilene doğru sıralayınız.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Okuma-1	2	10
Okuma-2	4	20
Okuma-3	7	35
Okuma-4	7	35
Toplam	20	100

Tablo-18: En Çok İhtiyaç Duyulan Dil Becerisi (Dinleme becerisine yönelik)

Sınıfımda bulunan yabancı uyruklu Öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu dil becerisini kolay öğrenilenden zor öğrenilene doğru sıralayınız.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Dinleme-1	10	50
Dinleme-2	4	20
Dinleme-3	3	15
Dinleme-4	3	15
Toplam	20	100

Ankete katılanların %50'si (f=10) dinleme becerisini kolay öğrenilen dil becerisi olarak, %25'i (f=5) konuşma becerisini kolay öğrenilen dil becerisi olarak, %15'i (f=3) yazma becerisini kolay öğrenilen dil becerisi olarak, %10'u (f=2) ise okuma becerisini kolay öğrenilen dil becerisi olarak 1'inci sırada belirtmiştir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde; eğitimcilerin en kolay öğrenilen dil becerisi olarak dinleme becerisini tercih ettikleri, daha sonra sırasıyla konuşma, yazma ve okuma dil becerisinin geldiği görülmektedir. Dinleme dil becerisi için daha düşük fiziksel aktivite ve daha az dil becerisi gerektiğinden kolay öğrenildiği düşünülebilir. Konuşma dil becerisinin, dinleme faaliyeti ile öğrenilen seslerin kullanılmasıyla ortaya çıkan bir beceri olduğu görülmektedir. Yazma becerisinin dinleme ve konuşmadan sonra kazanılan bir beceri olmasının, bu beceride gramer yapısının devreye girmesi ve dildeki kalıpların öğrenilmeye başlaması nedeniyle olduğu değerlendirilebilir. Yazma ve okuma becerisinin kısmen daha zor öğrenilebilen bir beceri olarak tercih edildiği görülmektedir.

Sonuç, Değerlendirme ve Öneriler

Dil Becerilerine Yönelik Değerlendirme

Çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçlerinde en kolay geliştirdikleri dil becerileri üzerinde durulmuştur. Eğitimcilerin anket sorularına verdiği yanıtlarda, öğrencilerin en kolay geliştirdikleri dil becerisinin dinleme olduğu sonucuna varılmıştır. Konuşma becerisi ikinci sırada, yazma becerisi üçüncü sırada ve okuma becerisi son sırada tercih edilmiştir. Dinleme ve konuşma becerisinin ön plana çıkması dil öğretiminde anlama ve anlatma becerisine eşit oranda ihtiyaç olduğu anlamına gelmektedir.

Dinleme ve Okuma Becerisine Yönelik Değerlendirme

Çalışma sonucunda, yabancı uyruklu öğrencilerin anlama becerisi bağlamında dinleme ve okumaya yönelik dil ihtiyaçları arasından en çok ihtiyaç duyduğu becerinin okuma becerisi olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle okuma becerisinin Türkiye'deki okullarda eğitim almak için gerekli olması, öğretmenlerin Türkçe okuyabilen bir yabancı uyruklu öğrenciye Millî Eğitim Bakanlığı müfredatında yer alan bölümleri daha kolay aktarabileceği düşüncesinin, okuma becerisinin en çok ihtiyaç duyulan beceri olarak tercih edilmesine neden olduğu düşünülebilir. Dinleme becerisinin de ankete katılan 20 öğretmen arasından 8'i tarafından yabancı uyruklu öğrenci için en çok ihtiyaç duyulan anlama becerisi olarak tercih edilmesi, öğretmenlerin iletişim için dinleme faaliyetine de önem verdiği şeklinde değerlendirilebilir.

Eğitimcilere, yabancı uyruklu öğrencilerin dinleme dil becerisini kolay öğrenip öğrenmediklerine ilişkin yöneltilen soruya %50 oranında kısmen katılıyorum yanıtı alınmıştır. Bu durum, eğitimcilerin dinleme becerisinin kolay öğrenilmesi konusunda kararsız olduğu sonucuna varmamıza neden olmuştur. Dinleme becerisinin kolay öğrenilmesinde çevresel faktörlerin etkili olması hususu göz ardı edilmemelidir. Öğrenciler, sosyal çevrede yaşanan tüm olaylardan dolayı veya doğrudan etkilenir. Bu etkileşimin sonucunda informal yoldan öğrenme gerçekleşir. Dinleme faaliyetinin de bu durumla ilgili olması doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimcilere okuma ve dinleme becerilerinin önem derecesi sorulduğunda, neredeyse eşit oranda önemli olduğu sonucu çıkmıştır. Eğitim faaliyetinde dinleme ve okuma becerisinin ayrılmaz bir bütünlük içerisinde ele alınması ile yabancılara Türkçe öğretiminin amaçlanan seviyeye ulaşacağı düşünülmektedir.

Eğitimcilere okuma dil becerisi özelinde yöneltilen sorularda, okuma dil becerisinin kısmen kolay öğrenilen bir beceri olduğu kanaatine varılmıştır. Okuma dil becerisinin öğretimi, dinleme becerisinin öğretilmesine göre daha formal ve planlı şekilde ilerleyen bir süreçtir. Okuma dil becerisinde çevresel faktörler daha az etkilidir. Öğrencinin gazete, kitap, tabela

okuma alışkanlığı gibi geliştirilebilir özelliklerinin desteklenmesi ile daha hızlı öğretilir. Bunun dışında okulda ve müfredat dâhilinde öğretilen bir beceri olması gerekmektedir.

Anlama becerisi bağlamında, okuma ve dinleme dil becerilerinin geliştirilmesi, zor ya da kolay öğrenilmesi süreci öğrencinin sosyal çevresi, yaşantısı ve eğitmenin becerisi ile doğru orantılıdır. Ancak temel dil becerisinin ve anadilin öğrenilmesi sürecinin de dinleme yolu ile aile ve yakın çevrede gerçekleşmesi durumu göz önüne alındığında dinleme becerisinin daha kolay öğrenilen bir beceri olduğu kanaatine varılabilir.

Konuşma ve Yazma Becerisine Yönelik Değerlendirme

Çalışma sonucunda, yabancı uyruklu öğrencilerin anlatma becerisi bağlamında konuşma ve yazmaya yönelik dil ihtiyaçları arasından en çok ihtiyaç duyduğu becerinin konuşma becerisi olduğu sonucuna varılmıştır. Konuşma becerisinin daha fazla ihtiyaç duyulan bir beceri olduğu kanaatini bildiren eğitimcilerin oranı %90'dır. Köksal ve Pestil de (2014:300-310) yabancı dil öğreniminde konuşma becerisinin önemine vurgu yapmış, konuşma becerisinin kısa sürede öğrenilebilmesi için öğrencinin ana dili ile öğrendiği dil arasında bir bağ oluşturmalarının, öğrendiği dilin ana dili ile ayrışan yönlerini ve benzer yönlerini karşılaştırarak çıkarımlarda bulunmasının konuşma öğrenimini kolaylaştıracağını öngörmektedir. Konuşma ve yazma becerilerinin ihtiyaç analizi yapılırken, günümüzde yazma becerisinin yalnızca yabancı uyruklu öğrenciler için değil, tüm vatandaşlar için az kullanılan, ihtiyaç duyulmayan bir beceri olarak nitelendirildiği gibi bir düşünce ortaya çıkmaktadır. Bu durumun başlıca nedeninin, yabancı dil öğretiminin genellikle sınava yönelik anlama (dinleme) davranışını ölçmeye veya anlatma (konuşma) davranışını ölçmeye dayalı olmasından kaynaklandığı yargısına varılmaktadır. Boşluk doldurma, okuduğunu işaretleme ya da duyduğunu tercüme etme gibi ölçme araçlarıyla yapılan yabancı dil sınavları yabancı dil öğretiminde yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik değildir. Sonuç olarak yazma becerisinin ancak 4-5 yıl gibi bir sürede, uzun soluklu bir dil öğretiminde geliştirilebilir bir beceri olarak kalmış olması kaçınılmazdır. Çalışmanın dayanak noktasını oluşturan anket sorularında, eğitimcilere anlatma becerisi bağlamında, konuşma dil becerisinin kolay öğrenilip öğrenilmediğine ilişkin sorulara, %65'inin "kısmen katılıyorum" seçeneğini işaretlemeleri ve konuşma dil becerisinin önem derecesinin yazma becerisine göre %90 daha önemli bir beceri olduğuna yönelik yanıtları, konuşma becerisinin önemini vurgulamaktadır. Araştırmada konuşma dil becerisinin zor öğrenilen bir beceri olup olmadığına ilişkin soruya "kısmen katılıyorum" seçeneği ile yanıt veren eğitimciler, bu becerinin de kolay öğrenildiğini kanıtlar nitelikte görüş beyan etmiştir. Yazma dil becerisinin zor öğrenilip öğrenilmediğine yönelik sorulara, %40 oranında "kesinlikle katılıyorum" şeklinde yanıt veren öğretmenler, yazma dil becerisinin öğretilmesinden ziyade konuşma dil becerisinin geliştirilmesi yönünde görüş beyan etmiştir.

Öneriler

Ülkemiz topraklarına son yıllarda yapılan göçler, ticaret faaliyetleri, dinî ziyaretlerin artması sonucunda artan yabancı nüfus nedeniyle Türk Dilini öğrenmeye ihtiyaç duyan ve istekli olan çok sayıda insan bulunmaktadır. Ülkemizde yabancılara Türk Dili öğretiminin yaygınlaştırılması için bazı öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Eğitimcilerin yabancılara Türkçe öğretimi konusunda deneyimlerinin artırılması amacıyla, kurs veya seminer şeklinde eğitimler almasına imkân sağlanmalıdır.

Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminin özel sınıflarda değil, karma olarak Türk öğrenciler ile yapılması nedeniyle, sınıfların fiziki ortamlarının ve ders araç ve gereçlerinin yabancı öğrencilerin kullanımına daha uygun hale getirilmesi sağlanmalıdır.

A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyesindeki yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının güncelliği gözden geçirilmeli, eksik hususlar ilave edilmelidir.

Yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili çalışan vakıf, üniversite ve özel kurslar uzman eğitimciler devlet tarafından desteklenmelidir.

Yabancılara Türkçe öğretimi programları yüksek lisans, kurs veya eğitim seviyesinde kalmamalı, devlet üniversitelerinde yabancılara Türkçe öğretimi lisans programı açılarak akademik anlamda eğitimci yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

Yabancılara Türkçe öğretim programları gezi, oyun gibi etkinliklerle görsel olarak da desteklenmelidir.

En zor öğrenilen beceri olan yazma becerisinin geliştirilmesi için yabancılar için basitten zora doğru yazı çalışmaları yaptırılmalı, konuya ilgi duyan öğrenciler ödüllendirilmelidir.

Sosyal medya kanalları ile Türkçe öğrenmek isteyen yabancılara ulaşılmalı, Türkçe öğreten bilgisayar oyunları ya da mobil uygulamalar tasarlanarak öğrenme daha kolay ve eğlenceli hale getirilmelidir.

YAZARLARIN KATKI DÜZEYLERİ: Birinci Yazar %100.

ETİK KOMİTE ONAYI: T.C. Etimesgut Kaymakamlığı, İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü, Şehit Erdem Ertan Ortaokulu'ndan alınan 09.12.2020 tarihli onay ve bu onayı gösterir 30.12.2021 tarih ve E-59220013-199-40129251 sayılı belge.

FINANSAL DESTEK: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

BBC Haber İnternet Sitesi (<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-47134873>, Erişim tarihi: 21 Aralık 2021)

DEMİR, N. (2020). *Türk Dili Araştırmaları*. Ankara: Altınordu Yayınları.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2017). *Türkiye'de Yasal Olarak İkamet Eden Yabancıların Profili ve Yaşam Koşulları Araştırması*. Ankara. (<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/23373>, s.165-175, Erişim tarihi: 30 Ekim 2021)

İLHAN, A. (2019). *Attila İlhan: Şiirler (Zincirleme Rubailer-5)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

KÖKSAL, D.; PESTİL, A.. D. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

ORUÇ, Ş. (2016). "Türkçede Ana Dil ve Ana Dili". *Littera Turca* 2 (1), 311-322.

SAUSSURE, F. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*. Çeviren Berke Vardar. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

T.C. Turizm Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İnternet Sitesi, (<https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/baskanligimiz-2> Erişim tarihi:29 Ekim 2021).

(Erişim tarihi:29 Ekim 2021),

Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER), Ankara Gazi Üniversitesi İnternet Sitesi, Tarihçe Bölümü, (gazi.edu.tr)

Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İnternet Sitesi, Kuruluş Amacımız, (ogu.edu.tr)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) İnternet Sitesi, Nüfus ve Demografik Yapı Veri

Portali, (<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>, Erişim tarihi: 30 Ekim 2021)

Türkiye Maarif Vakfı. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitim Programı, Sunuş Bölümü*, İstanbul, s.5-6

Türkiye Maarif Vakfı İnternet Sitesi, Kuruluş Amacı Sayfası, (www.turkiyemaarif.org, Erişim tarihi: 29 Ekim 2021)

ÜLGEN, C. (2020). *T.C. Anayasası*. İstanbul: Beta Yayınevi.

ÜNALAN, Ş. (2014). *Dil ve Kültür*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

ZORBAZ, K. Z. (2013). "Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihi Seyri". *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.